

Podstatné mená

- sú plnovýznamové,
- ohybné,
- sú vetnými členmi,
- pomenávajú osoby, zvieratá, veci, činnosti, ...

Delenie podstatných mien :

1. **VLASTNÉ** : - pomenávajú konkrétne osoby, zvieratá, pohoria, vrchy, mestá, ...

- píšu sa s veľkým začiatočným písmenom, napr. Peter, Vysoké Tatry, Dunčo, Žilina,...

2. **VŠEOBECNÉ** : - pomenávajú osoby, zvieratá, pohoria, vrchy, ... všeobecne,

- píšu sa s malým začiatočným písmenom, napr. chlapec. pohorie. pes. mesto. ...

Delenie podstatných mien:

A. **konkrétne** : *hmotné*, môžeme ich uchopiť, počítať, nakresliť, napr. dom, kniha,...

B. **abstraktné** : *nehmotné*, nemôžeme ich uchopiť, nedajú sa počítať, nakresliť, napr. hlad, smútok, teplo, radosť,...

Delenie podstatných mien: (len pri mužskom rode)

A. **Životné (osoby)**, napr. otec, Jano, chirurg, starosta ...

B. **Neživotné (zvieratá, veci, rastliny)**, napr. lúč, zajac, strom ...

Pri podstatných menách určujeme :1. **ROD** : mužský, ženský, stredný

2. **ČÍSLO** : - jednotné - množné

3. **PÁD** : Nominatív : Kto? Čo?

Genitív : Koho? Čoho?

Datív : Komu? Čomu?

Akuzatív : Koho? Čo?

Lokál : O kom? O čom?

Inštrumentál : S kým? S čím?

4. VZOR

ROD			VZOR
Mužský	životné	zakončené na <i>spoluhlásku</i> alebo <i>-o</i>	CHLAP
		zakončené na <i>-a</i>	HRDINA
	neživotné	zakončené na <i>tvrdú</i> alebo <i>obojakú spoluhlásku</i>	DUB
		zakončené na <i>mäkkú spoluhlásku</i>	STROJ
Ženský	samohláskové (zakončené na <i>-a</i>)	pred "a" je <i>tvrdá</i> alebo <i>obojaká spoluhláska</i>	ŽENA
		pred "a" je <i>mäkká spoluhláska</i>	ULICA
	spoluhláskové (zakončené na <i>spoluhlásku</i>)	v N pl. (a G sg.) prípona <i>-e</i>	DLAŇ
		v N pl. (a G sg.) prípona <i>-i</i>	KOŠŤ
Stredný		zakončené na <i>-o</i>	MESTO
		zakončené na <i>-e</i>	SRDCE
		zakončené na <i>-ie</i>	VYSVEDČENIE
		zakončené na <i>-a, -ä</i>	DIEVČA

POMNOŽNÉ PODSTATNÉ MENÁ sú podstatné mená, ktoré majú tvar množného čísla, ale označujú len 1 predmet, 1 vec. Nemajú tvar jednotného čísla. Ich **ROD** a **VZOR** určujeme podľa zakončenia a podľa pádovej prípony v N, L a D pl.

Zakončenie pomnožného pod. mena/N pl.	L pl.	VZOR	ROD
-y	-ách/-ach	ŽENA	ženský
	-och	DUB	mužský
-e	-iach	ULICA	ženský
	-och	STROJ	mužský
-a, -á	-ách/-ach	MESTO	stredný
-ia	-iach/-ach	SRDCE	stredný

POZOR!!! Pomnožné podstatné mená nikdy nemajú v N –i !!!

plúca – vzor srdce

<i>ZVIERACIE pod. mená mužského rodu</i>			
<i>sg.</i>	<i>pl.</i>		
CHLAP	DUB	STROJ	CHLAP
(všetky zakončenia)	(zakončené na tvrdú alebo mäkkú spoluhlásku)	(zakončené na mäkkú spoluhlásku)	(pri zosobnení, ak myslíme ľudí)

POZOR !!! Pri **zvieracích** pod. menách muž. rodu **N pl. = A pl.**, čiže :

N pl. – slony, levy, ježe

A pl. – slony, levy, ježe

NESPRÁVNE : *slonov, levov, ježov.*

DVOJTVARY (*pes, vlk, vták*): Ak zvieracím podstatným menom **pomenúvame ľudí** (**personifikácia**), skloňujeme ich **aj v pl. podľa vzoru chlap, teda ako životné podstatné mená (vy ste ale silní orli, udatní psi...)**

• Dvojtvary: (tí silní) psi, vlci, býci, vtáci – (tie silné) psy, vlky, býky, vtáky

silní psi (chlap) – silné psy (dub)

hladní vlci (chlap) – hladné vlky (dub)

uškriekaní vtáci (chlap) – uškriekané vtáky (dub)

RÝCHLA POMÔCKA

í → i - é → y

POZOR!!! V **prirovnaniach** sa v pl. skloňujú neživotne – teda podľa vzoru dub a stroj.

Napr. Silní ako psy (nie psi). Sú pomalí ako slimáky (nie slimáci).

Podstatné meno PANI: Ak sa slovo PANI spája s priezviskom alebo iným podstatným menom, titulom, pomenovaním profesie... je **NESKLONNÉ**, tvar PANI sa nemení: Zbadal som pani Lukáčovú. Stretol som sa s pani susedou. Pani doktorke, s pani Evou, od pani Novej...

Slovo pani sa **skloňuje, keď stojí samostatne** : Tú paniu som ešte nevidela. *Tieto panie súhlasili so vstupom do organizácie... tú paniu som videl, bola domácou paňou...*

Sg.		Pl.	
N	pani	N	panie
G	panej	G	paní
D	panej	D	paniam
A	paniu	A	panie
L	panej	L	paniach
I	paňou	I	paniami

Podstatné meno **PÁN** :

- ak stojí **samostatne**, má v **D sg. a L sg.** tvar **PÁNOVI**, napr. *Povedz to staršiemu **pánovi**.*
- ak sa **spája s nejakým menom alebo titulom**, má tvar **PÁNU i PÁNOVI**, napr. *Povedal to **pánu učiteľovi**. Povedal to **pánovi** Novotnému.*

Cudzie podstatné mená - vzory

ROD	Upresnenie	VZOR
Mužský	Grécke a latinské p. m. (životné) – prípony -as, -os, -es, -us, -is (napr. Herkules, od Herkula, nie Herkulesa, Herkulovia). Cudzie priezviská s príponami -o, -ó, -u, -ú a nemé -e (nevyslovuje sa), napr. Verne.	CHLAP
	Cudzie p. m. (neživotné) – prípony -um, -on/-ón, -us, -os, -es , napr. dátum, protón, realizmus (o realizme).	DUB
	České priezviská zakončené na -u sú nesklonné .	NESKLONNÉ
	Cudzie životné p. m. zakončené na -i, -í, -y, -e, -é, -ě, -ä, -ő, -ö , napr. abbé, pony, Pálfy (od Pálfyho, Pálfyovia), Kočí, ...	KULI
Ženský	Cudzie p. m. zakončené v N sg. na -ea, -oa, -ua , napr. idea, Andrea, 2 idey, 2 Andrey...	ŽENA
	Cudzie p. m. zakončené v N sg. na -ia, -ya , napr. arogancia, harpya, Líbya, Mária, z arogancie, harpye, Líbye, Márie...	ULICA
Stredný	Podstatné mená zakončené v N sg. na -um, -on , napr. múzeum, gymnázium, epiteton, z múzea, gymnázia, epiteta, 2 múzeá, 2 gymnáziá, 2 epiteta...	MESTO

Cudzie slová končiace sa na **-ea, -oa, -ua** sa skloňujú ako **IDEA (ŽENA)**, napr. aj *Andrea, Lea, Ikea, aloa, Samoa, Nikaragua, ...*

Vzor idea	j. č.	mn. č.
1. pád	idea	idey
2. pád	idey	ideí
3. pád	idei	ideám
4. pád	ideu	idey
5. pád	idei	ideách
6. pád	ideou	ideami

GAZDINÁ -é (N pl.) ženský rod

VZOR	Upresnenie	Zakončenie	Príklad
GAZDINÁ	Pod. mená žen. r.	utvorené od mužských pod. mien a zakončené na -á	<i>švagríná,</i> <i>stryná,</i> <i>princezná,</i> <i>kráľovná,</i> ...
Označujú príbuzenské vzťahy a šľachtické tituly.			

Pád	Sg.	Pl.	Pád	Sg.	Pl.
N	EURO (vz. mesto)	eurá	N	kuli, Fándly	kuliovia
G	eura	eur	G	kuliho, Fándlyho	kuliov
D	eurom	eurám	D	kulimu, Fándlymu	kuliom
A	euro	eurá	A	kuliho, Fándlyho	kuliov
L	eure	eurách	L	kulim, Fándlym	kulioch
I	eurom	eurami	I	kulim, Fándlym	kuliami

Pravidlo o rytmickom krátení: Nesmú za sebou nasledovať **2 dlhé slabiky**.

Pravidlo o rytmickom krátení **platí** napr. v slovách *náhoda, zaujímavý a pod.*,
neplatí napr. v slovách *nádielka, súčiastka a pod.*

POZOR!!! Za dlhú slabiku považujeme slabiku s dlhou samohláskou – á, é, í, ú, ó, ale aj slabiku s dvojháskou ia, ie, iu.

Skloňovanie pod. mien s problémami v pravopise				
N sg.	L sg./N pl.	N sg.	L sg.	N/A pl.
-l, -r	e + y (vzor DUB)	podiel	o podiele	podIELy
		šál	o šále	šáLY
		bar	o bare	barY
		večer	o večere	večERY
		autokar	o autokare	autokarY
		víchór	o víchre	víchORy
		cukor	o cukre	cukORy
		gejzír	o gejzíre	gejzírY
		kotol	na kotle	kotLY
gól	o góle	gólY		
-r	i + e (vzor STROJ)	majer	o majeri	majerE
		chotár	v chotári	chotárE
		močiar	v močiari	močiárE
		pilier	na pilieri	pilierE
		pedál	na pedáli	pedálE
		bicykel	na bicykli	bicykelE
		kábel	na kábli	kábelE
		meter	o metri	metrE
		kufor	v kufri	kuforE
-ál, -el, -er, -ér, -ír (v cudzích pod. m. s pevnou samohl. á, e, é, í , ktorá pri skloňovaní nevyadáva)	i + y (sg. podľa STROJ , pl. podľa DUB)	areál	v areáli	areálY
		ideál	o ideáli	ideálY
		tunel	v tuneli	tunelY
		bojler	o bojleri	bojlerY
		štartér	o štartéri	štartérY
		klavír	na klavíri	klavírY

Písanie -i/-y v pod. mene ZVERI/ZVERY:

Podstatné meno ZVER má 2 podoby:

tá ZVER (žen. rod) – vzor KOSTĚ

-skupina zvierat

ten ZVER (muž. rod) – pl. vzor DUB

-väčšie zviera

sg. vzor CHLAP

Pomôcka: č.1 Vo vete: Ak vieš toto slovo nahradiť vo vete slovom ZVIERATÁ (v tomto tvare bez skloňovania) a veta stále dáva zmysel, napíš ZVERY.

Ak upravená veta nedáva zmysel, automaticky napíš ZVERI.

Napr. Naháňali ma divé zvery (zvieratá).

ALE!!!

V lesoch žije veľa divej zveri (zvieratá nedáva zmysel).

Pomôcka č. 2: Dá sa to určiť podľa pádov:

G: zo srnčej zveri

D: divej zveri

L: o čudnej zveri

N: divé zvery

A: vidím čudné zvery

G, D, L → **-i**

N, A → **-y**